

Gender en seksuele diversiteit in Zaanstad

Onderzoek naar acceptatie en
discriminatie van lhbtq+'ers

www.zaanstad.nl

Colofon

Team Onderzoek & Statistiek
Gemeente Zaanstad

Onderzoek en rapport is opgesteld in samenwerking met:
Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek Waterland
Stichting De Zaanse Regenboog
Stichting Paarse Vrijdag Krant

Om te beginnen

'We weten dat er nog steeds sprake is van stigmatisering, intimidatie en geweld van lhbtq+ personen. Maar het was nog niet helder in welke mate en omvang dat speelt in de gemeente Zaanstad. Dat weten we nu beter. Voor u ligt het 'Onderzoek naar acceptatie en discriminatie van lhbtq+ personen in Zaanstad.' Het onderzoek levert mij een dubbel gevoel op. Ik ben trots op het eindresultaat, want dit is het eerste onderzoek naar acceptatie en discriminatie van deze doelgroep in Zaanstad. Maar het beeld dat naar voren komt, treft me onaangenaam. Jongeren zijn kwetsbaar, ze zijn bang voor pesten. In de dienstverlening, ook van de gemeente zelf, ervaart men discriminatie. Mensen geven aan tolerant te zijn ten aanzien van deze doelgroep, maar willen liever niet dat hun eigen kind zo is. Bijna de helft van de doelgroep ervaart onveiligheid in de geloofsgemeenschap. Het onderzoek en de aanbevelingen geven geeft richting aan wat er moet gebeuren. Ik omarm de aanbevelingen, hoe kritisch die ook zijn, volledig. Ik zeg er ook bij: we hebben hier allemaal iets in te doen. Als gemeente voorop, maar ook maatschappelijke organisaties en u en ik. Hoe verder het van je afstaat, hoe minder mensen elkaar accepteren. Staat iemand dichtbij je, dan word je vrienden. Juist verschillen kunnen ons verrijken.' - Rita Noordzij, wethouder Diversiteit en Inclusie.

'Triest dat er zoveel mensen niet kunnen zijn wie ze zijn. Het blijft schrikken als je zoveel nare ervaringen achter elkaar ziet. Wij weten dat wel maar het gaat erom dat politiek Zaanstad dit ook gaat beseffen en actie onderneemt. Voor De Zaanse Regenboog is het belangrijk dat wijkmanagers, Sociale Wijkteams, politie, jongerenwerkers, medewerkers van onderwijsinstellingen, medewerkers van Gemeente Zaanstad meer ondersteuning krijgen om op een respectvolle manier met onze doelgroep om te gaan. Eigenlijk iedereen die beroepshalve met lhbtq+ personen te maken heeft. Het volgen van bewustwordingscursussen van bijvoorbeeld Movisie kan hierin een hulpmiddel zijn. Top trouwens dat circa een derde van de invullers jongeren zijn, dat zie je aan het gebruik van woorden zoals omnisexueel, asexueel en pansexueel.' - Frank Vos De Zaanse Regenboog

'Dat er nog altijd mensen zijn, die niet de mogelijkheid hebben om volledig zichzelf te kunnen of durven zijn als gevolg van het onbegrip en de intolerantie van anderen, is slecht verteerbaar en zorgelijk. Hopelijk blijkt uit volgende enquêtes dat er in deze situatie snel verandering komt. In de tussentijd: blijf er niet alleen mee rondlopen, maar meld het bij de politie, een vertrouwenspersoon of een anti-discriminatievoorziening wanneer je als lhbtq+ persoon wordt gediscrimineerd.'

Erik Schaap - Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland

'Iedereen wil dat diens kind zich geaccepteerd voelt zoals die is, zich vrij kan ontwikkelen en een plekje in de wereld kan vinden voor zichzelf. Nu blijkt dat nog altijd 45% van de ondervraagde lhbtq+ personen de noodzaak voelt om zich buiten de deur anders voor te doen dan die is, is het hoog tijd om daar samen een verschil in te maken. De leerlingen van het Zaanse GSA Netwerk zijn hierbij belangrijk. Zij delen ervaringen en organiseren Paarse Vrijdag juist om de zichtbaarheid en acceptatie op scholen te vergroten. Dat moet op meer scholen gebeuren. Netwerken en goede voorlichting op school zijn heel hard nodig, dat laat het onderzoek wel zien.'

Bas Hageman – Zaanse GSA's en Stichting Paarse Vrijdag Krant

Leeswijzer

De rapportage bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft opvattingen van bewoners over lhbtq+’ers in Zaanstad en het tweede deel bevat ervaringen van Zaanse lhbtq+’ers zelf.

Deze twee perspectieven kunnen afzonderlijk van elkaar worden gelezen.

Deel 1: Het perspectief van Zaanse inwoners (blz. 10-19)

Deel 2: Het perspectief van lhbtq+’ers in Zaanstad (blz. 20-37)

Voorafgaand aan deze twee delen vindt u een samenvatting en aanbevelingen die beide delen betreffen.

De onderzoekverantwoording wordt los van dit onderzoeksrapport als bijlage beschikbaar gesteld. Hierin vindt u (een toelichting op) de vragenlijsten en de statistische verantwoording voor de gedane analyses.

Inhoudsopgave

Samenvatting en aanbevelingen	6
Deel 1: Het perspectief van Zaanse inwoners	
Samenvatting	11
1. Inleiding	12
2. Uitkomsten onderzoek Zaanpanel	13
2.1 Acceptatie lhbtq+ in eigen kring	13
2.2 Acceptatie in de fysieke omgeving	16
2.3 Werk/school omgeving	17
2.4 Uitgaan	17
2.5 Inzet gemeente voor acceptatie lhbtq+	18
Deel 2: Het perspectief van lhbtq+'ers in Zaanstad	
Samenvatting	21
1. Inleiding	23
2. Achtergrondkenmerken onderzochte doelgroep	24
3. Resultaten	27
3.1 Coming out	27
3.2 Acceptatie	28
3.3 Veiligheidsbeleving	29
3.4 Negatieve reacties en geweld in de openbare ruimte	30
3.5 Negatieve reacties en geweld bij instanties	32
3.6 Gevoelens na discriminatie	33
3.7 Ondernomen acties na ervaren discriminatie	34
3.8 Discriminatie in de tijd	35
3.9 Ideeën om veiligheid te vergroten	36

Samenvatting en aanbevelingen

In samenwerking met Stichting De Zaanse Regenboog, Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland en de Paarse Vrijdag Krant heeft de gemeente Zaanstad in het najaar van 2021 een onderzoek uitgevoerd naar acceptatie en discriminatie van lhbtq+’ers in Zaanstad. Lhbtq+ staat voor lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender, interseks en queer personen, de + voor andere seksuele en genderidentiteiten.

Voor dit onderzoek zijn in het najaar van 2021 twee enquêtes uitgezet:

- Een enquête afgenomen bij het Zaanpanel.
Dit panel bestaat uit inwoners van Zaanstad die een paar keer per jaar bevraagd worden over een aantal onderwerpen. In het kader van het onderzoek naar acceptatie en discriminatie van lhbtq+’ers is aan de panelleden een aantal stellingen voorgelegd op basis waarvan een inschatting gemaakt kan worden in hoeverre lhbtq+’ers in Zaanstad er mogen zijn en er bij horen als ieder ander.
- Een enquête afgenomen onder de doelgroep.
Het betreft lhbtq+’ers woonachtig in Zaanstad die zijn bereikt via mailinglijsten van het lhbtq+-netwerk, aankondigingen op sites en in nieuwsbrieven en via social media, zoals Twitter en Facebook.

Er is dus vanuit twee perspectieven gekeken naar acceptatie en discriminatie van lhbtq+’ers, namelijk vanuit het perspectief van lhbtq+’ers zelf en vanuit het perspectief van Zaanse inwoners. Opvallend is dat vanuit het perspectief van de inwoners een vrij rooskleurig beeld geschetst wordt. Met de acceptatie van lhbtq+ zit het, als de samenleving enkel uit de onderzochte inwoners en hun netwerk zou bestaan, wel goed. Zijzelf, hun huisgenoten, familie en vrienden vinden lhbtq+-zijn (helemaal) normaal. Negen van de tien respondenten onderschrijft gelijke wetgeving, zoals het homohuwelijk en adoptierechten en er is weinig onderscheid in het aanstootgevend vinden of een man en een vrouw, twee mannen of twee vrouwen met elkaar zoenen op straat. De onderzochte inwoners denken daarentegen dat buiten de eigen kring acceptatie veel minder vanzelfsprekend is. Niet alleen in Zaanstad, maar ook in de rest van Nederland. Vanuit dat perspectief zouden sommigen er dan ook problemen mee hebben als hun kind lhbtq+’er zou zijn. Mogelijk worden ze dan gepest of gediscrimineerd. Vandaar dat zij voorstander zijn van een proactieve houding van de gemeente bij het organiseren van voorlichting, vooral op scholen, maar ook als het gaat om het publiekelijk uitspreken tegen discriminatie van lhbtq+’ers.

Het beeld dat de doelgroep zelf schetst is aanzienlijk minder rooskleurig. Ruim de helft van de onderzochte Zaanse lhbtq+’ers had het afgelopen jaar te maken met discriminatie. Discriminatie of angst voor discriminatie leidt ertoe dat men niet altijd open is over het lhbtq+-zijn, ook in Zaanstad niet. Afhankelijk van hoe veilig men zich voelt, wordt er in sommige situaties wel en in andere situaties niet besloten om open te zijn over de seksuele oriëntatie of de genderidentiteit. De onderzochte lhbtq+’ers voelen zich het meest geaccepteerd bij hun vrienden en familie. Hoe verder af het contact staat, of hoe anoniemer, des te minder voelt men zich geaccepteerd. Dat het niet alleen beleving is, blijkt uit ervaringen met agressie en geweld. De helft van de onderzochte respondenten had het afgelopen jaar daadwerkelijk te maken met een vorm van verbaal of fysiek geweld. Vaak worden plekken ver- of gemeden of wordt de seksuele voorkeur of genderidentiteit niet openlijk geuit of weggestopt. Dat betekent dat men zich bijvoorbeeld anders kleedt of niet hand in hand loopt. Non-binaire personen en jongere lhbtq+’ers zijn extra

kwetsbaar, zo blijkt uit dit onderzoek. Ervaringen met discriminatie, verbaal of fysiek, zorgt voor angst, onveiligheid, verdriet en boosheid. Opvallend is dat een groot deel van de lhbtq+’ers hier niet met anderen over spreekt, maar dit voor zichzelf houdt. Laat staan dat er aangifte wordt gedaan.

Discriminatie vindt overigens niet alleen op straat of op het werk plaats maar ook bij officiële instanties zoals bij de politie, de gemeente of bij zorgverleners.

In hoeverre de lhbtq+’ers die deelgenomen hebben aan dit onderzoek representatief zijn voor alle lhbtq+’ers kan niet gezegd worden. Het onderhavige onderzoek geeft in ieder geval meer inzicht in de vormen van discriminatie en de plekken waar discriminatie plaatsvindt.

In de Zaanpeiling van 2021 is voor het eerst gevraagd naar de seksuele oriëntatie van de respondenten. Omdat de Zaanpeiling wel representatief is, kan voor het eerst achterhaald worden wat de omvang is van discriminatie op basis van seksuele voorkeur (lhb). Uit de Zaanpeiling blijkt dat 5% van de volwassen inwoners in Zaanstad lesbisch, homoseksueel of biseksueel is. Dit zijn ca. 6.500 volwassenen. Hiervan had 17% te maken met discriminatie op basis van hun seksuele voorkeur. Dat zijn ca. 1.100 personen. Mogelijk zou dit aantal hoger liggen als lhbtq+’ers openlijk zichzelf zouden zijn. Want uit dit onderzoek blijkt dat vaak gekozen wordt om zichzelf niet te uiten en zich te gedragen zoals men dat zou willen.

Inzicht in het totaal aantal personen dat in Zaanstad vanwege genderexpressie gediscrimineerd wordt kan tot op heden niet gegeven worden. Uit dit onderzoek en ook uit onderzoek elders in Nederland blijkt dat genderexpressie vaker leidt tot negatieve reacties dan seksuele oriëntaties.

Om de acceptatie en veiligheid van lhbtq+’ers te vergroten en er zorg voor te dragen dat zij zichzelf kunnen zijn, worden op basis van uitkomsten in dit rapport de volgende aanbevelingen gedaan. De thema’s in de aanbevelingen vloeien voort uit het onderzoek en zijn daarna om tot concretere invulling te komen, besproken met Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek Waterland, Stichting de Zaanse Regenboog en De Paarse Vrijdag Krant.

1. Zichtbaarheid vergroten en ontmoeting stimuleren

Het vergroten van zichtbaarheid van lhbtq+’ers en het uitspreken van volledige acceptatie van lhbtq+’ers door de gemeente, (maatschappelijke) organisaties en ondernemers draagt bij aan een positieve houding ten opzichte van lhbtq+’ers en aan de ervaren veiligheid door lhbtq+’ers. Ontmoeten bevordert wederzijds begrip.

De volgende acties, of activiteiten kunnen hieraan bijdragen:

- Stimuleren dat (sport)organisaties en ondernemers (waaronder de horeca) zich profileren als lhbtq+-vriendelijk, bijvoorbeeld door dit zichtbaar te maken op hun website of bij de ingang/deur.
- Meer zichtbaarheid in lokale media bijvoorbeeld via publieke rolmodellen die zich nadrukkelijk uitspreken en hun steun betuigen voor de lhbtq+-gemeenschap.
- De gemeente (Burgemeester en wethouders) spreekt zich actief uit tegen lhbtq+-discriminatie, bijvoorbeeld als er een discriminerend incident heeft plaats gevonden.
- Zichtbaarheid op straat vergroten door niet alleen te vlaggen op bepaalde dagen, maar bijvoorbeeld ook op rotondes en specifiek in wijken waar lhbtq+’ers zich onveilig voelen, altijd regenboogvlaggen te laten wapperen.
- Specifiek aandacht geven aan genderdiversiteit. Het valt op dat transgender personen kwetsbaarder zijn als het gaat om discriminatie. Bijvoorbeeld door

aandacht te vragen voor het geweld tegen transgender personen op 20 november, de Internationale transgender gedenkdag (transgender day of remembrance).

- De gemeente kan ontmoeting faciliteren door bijvoorbeeld een symposium te organiseren met verschillende maatschappelijke organisaties, geloofs-gemeenschappen, politie, BOA, Jeugdteams en Sociale Wijkteams.
- Ondersteunen van lhbtq+'ers zelf, door een fysieke plek voor ontmoeting te faciliteren.

2. Meer en betere voorlichting en scholing

Je kunnen inleven in de ander en informatie of les krijgen over genderidentiteit en seksuele oriëntatie draagt bij aan meer begrip voor elkaar. Voorlichting en scholing is daarbij noodzakelijk. De volgende aanbevelingen dragen hier aan bij:

- De positie van jonge lhbtq+'ers versterken, juist omdat zij extra kwetsbaar zijn. Het gaat dan over gerichte en structurele voorlichting op *scholen* over seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Dit impliceert ook aandacht voor het taalgebruik op school, zoals het kwetsende gebruik van het woord homo als scheldwoord.
 - ✓ Bijvoorbeeld door te voorzien in een uitgebreid lessenspakket over seksuele diversiteit en genderidentiteit.
 - ✓ Gerichte scholing voor docenten.
 - ✓ Budget beschikbaar stellen voor taakuren docenten voor diversiteit.
 - ✓ Ervaringsdeskundigen, het GSA netwerk¹ en Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland inzetten in de lessen.
- *Nieuwkomers* en mensen met een *streng gelovige* achtergrond zouden gerichter voorgelicht kunnen worden, bijvoorbeeld via het inburgeringsprogramma en via voorlichting van kerken en moskeeën.
- Ook intern als *gemeente* investeren in diversiteit en inclusiviteit, door het nadrukkelijk stimuleren en bewaken van inclusiviteit en lhbtq+-vriendelijkheid binnen de gemeente.

Gerichte aandacht voor lhbtq+ binnen de *Jeugdteams* en *Sociale Wijkteams*

Om van de Jeugdteams en Sociale Wijkteams een veilige plek te maken, waar lhbtq+'ers met hun vragen terecht kunnen, doen wij de volgende aanbevelingen:

- Stimuleren dat medewerkers bij de Jeugdteams en Sociale Wijkteams getraind zijn/worden en een bepaald kennisniveau hebben als het gaat om vooroordelen en discriminatie. Dit kan een onderdeel van de (volgende) aanbesteding zijn.
- Leer- en ontwikkeltrajecten laagdrempelig agenderen via een concreet aanbod vanuit de samenwerking gemeente/lhbtq+-netwerk.
- Professionals van de Jeugdteams en Sociale Wijkteams zijn op de hoogte van de sociale kaart voor lhbtq+'ers, zodat zij jongeren kunnen helpen met waar zij in Zaanstad terecht kunnen met hun vragen.

¹ Het Gender & Sexuality Netwerk. De GSA is een groep scholieren die vindt dat iedereen op hun school de vrijheid heeft te kunnen zijn wie ze zijn, zonder zich daarvoor te hoeven schamen of te verantwoorden.

Verbeteren van de veiligheid in het *openbaar vervoer*

- Trainingen om de sensitiviteit van het OV-personeel te vergroten.
- Zichtbaar maken dat het openbaar vervoer lhbtq+-vriendelijk is door bijvoorbeeld posters op te hangen met een telefoonnummer dat gebeld kan worden als men zich onveilig voelt.

3. Strenger optreden tegen geweld tegen lhbtq+'ers

Het is onacceptabel dat lhbtq+'ers vaker agressie en geweld ervaren dan anderen. Wij pleiten er dan ook voor om:

- Politie/BOA's te sensibiliseren voor het serieus nemen van meldingen van lhbtq+'ers. Het gaat dan om: bespreken van specifieke (taak)straffen in de vorm van opdrachten voor daders van lhbtq+-geweld, de Toolkit Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland inzetten voor het intern bespreekbaar maken van seksuele- en genderdiversiteit..
- Aanmoedigen van lhbtq+'ers om een melding te doen als er sprake is van discriminatie. De discrepantie tussen het aantal incidenten en het aantal meldingen is te groot.
- Meer bekendheid te geven aan de hulp die Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland kan bieden bij meldingen of aangifte.

Deel 1: Het perspectief van Zaanse inwoners

Samenvatting

Aan het Zaanpanel is gevraagd wat de acceptatie van lhbtq+’ers is bij henzelf, in de omgeving, op werk en in de horeca. Het volgende beeld over lhbtq+-acceptatie komt naar voren.

Acceptatie in eigen kring groot

Wettelijke rechten van lhbtq+’ers worden ruim onderschreven door respondenten. Zichtbare uitingen kunnen iets vaker rekenen op negatieve reacties. Het overgrote deel van de respondenten ervaart in de eigen sociale omgeving acceptatie voor lhbtq+’ers.

Voor een deel van de respondenten is dit echter niet vanzelfsprekend. Familie of vrienden zouden het niet accepteren mocht de respondent lhbtq+’er zijn. Ook geeft een deel van de respondenten aan dat zij er problemen mee zou hebben als hun eigen kind lhbtq+’er blijkt te zijn, met name door de angst voor pesten of discriminatie.

Huisgenoten, familie en vrienden, zo beoordelen respondenten, vinden lhbtq+ in overgrote meerderheid (helemaal) normaal.

Vrouwen zijn op alle vlakken positiever over lhbtq+’ers en hun acceptatie dan mannen.

Hoe verder weg hoe lager men de acceptatie ingeschat

Buiten de eigen kring is de acceptatie van lhbtq+’ers volgens respondenten minder vanzelfsprekend, met name de acceptatie in Zaanstad als geheel en in Nederland wordt laag ingeschat. De acceptatie in de buurt wordt wel hoog ingeschat. De overgrote meerderheid geeft aan dat lhbtq+’ers in de buurt veilig kunnen wonen. Respondenten uit de Zaanse dorpen zijn positiever over de acceptatie in de buurt dan inwoners van Zaandam

Acceptatie op werk, school en in de horeca lijkt groot, maar...

Werkenden zijn positiever over lhbtq+’ers, ook al is niet elke school- of werkomgeving even veilig, homo wordt bijvoorbeeld nog vaak als scheldwoord gebruikt.

Het uitgaansleven is de afgelopen 2 jaar door corona veel gesloten geweest, dus is het lastig hier een beeld van te geven. Wat de respondenten aangeven is dat er sprake lijkt van brede acceptatie in het uitgaansleven.

Gemeente, spreek je uit!

Respondenten zien graag dat de gemeente zich actief uitspreekt tegen lhbtq+-discriminatie en dat zij ondersteunen met voorlichting op scholen. Andere vormen van ondersteuning vanuit de gemeente vinden respondenten minder belangrijk.

1 Inleiding

In samenwerking met Bureau Discriminatiezaken, Stichting de Zaanse Regenboog en De Paarse Vrijdag Krant heeft de gemeente Zaanstad een panelonderzoek gehouden over de opvattingen van Zaanse panelleden over lhbtq+'ers² in de eigen omgeving en in Zaanstad.

Er zijn 2741 uitnodigingen verstuurd. 1398 respondenten hebben de vragenlijst helemaal afgemaakt. Ten opzichte van het panel is dit een respons van 51%.

Het Zaanpanel is niet geheel representatief voor de Zaanse bevolking. In het bespreken van de resultaten van het onderzoek wordt daarom steeds gesproken over de uitkomsten bij het panel en niet over uitkomsten die gelden voor de Zaanse bevolking. Wel verwachten we dat gevonden verschillen tussen groepen, bijvoorbeeld tussen mannen en vrouwen, breder gelden dan alleen onder de panelleden. Ondanks beperkingen geven de antwoorden dus toch houvast voor een beeld hoe inclusief Zaanstad is en waar mogelijke aanknopingspunten voor (het verbeteren van) beleid zitten op het gebied van lhbtq+'ers.

Landelijk wordt door het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) structureel onderzoek gedaan naar opvattingen over gender en seksuele diversiteit. De stellingen in dit onderzoek zijn deels gebaseerd op het onderzoek van het SCP³.

Uit het meest recente onderzoek van het SCP naar opvattingen over gender en seksuele diversiteit in Nederland en Europa komt naar voren dat:

- De opvattingen over homo- en biseksualiteit in Nederland (zeer) positief zijn.
- Dat deze opvattingen door de tijd heen ook steeds positiever worden.
- Dat er steeds minder verschillen zijn tussen groepen.
- Dat ook opvattingen onder scholieren positiever zijn geworden.

Het lijkt er op dat ook in Zaanstad de opvattingen over lhbtq+'ers over het algemeen positief zijn. Hoewel er ook inwoners zijn die lhbtq+'ers niet accepteren of zien dat anderen negatief zijn.

² LHBTIQ: L = lesbisch, H = homo, B = biseksueel, T =transgender, I = intersekse, Q = queer

³ [Opvattingen over seksuele en genderdiversiteit in Nederland en Europa | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

2 Uitkomsten onderzoek Zaanpanel

Aan de leden van het Zaanpanel is gevraagd of zij een vragenlijst wilden invullen met verschillende stellingen over (de acceptatie van) lhbtq+'ers. Er was op verschillende plekken ruimte voor het geven van een toelichting.

2.1 Acceptatie lhbtq+ in eigen kring

Over het algemeen onderschrijft een groot deel van het panel stellingen die positief ten opzichte van lhbtq+ staan. Bijna alle respondenten geven aan dat het huwelijk tussen mensen van dezelfde sekse als normaal wordt beschouwd (92% (helemaal) mee eens). In iets mindere mate geldt dit ook voor de adoptierechten die homoseksuele en lesbische stellen hebben (85% (helemaal) mee eens). Er is weinig onderscheid bij de respondenten in hoeverre ze het aanstootgevend vinden dat een man en een vrouw, twee mannen of twee vrouwen met elkaar zoenen op straat. Wel geeft een iets groter deel aan dat zij het aanstootgevend vinden als zij twee mannen in het openbaar met elkaar zien zoenen (17% (helemaal) mee eens). Ook heeft 10% er meer moeite mee als twee mannen hand in hand lopen dan als een man en een vrouw hand in hand lopen.

Dit komt overeen met het landelijk beeld: “[er] wordt over sommige onderwerpen op het terrein van homo- en bisexualiteit wat minder positief gedacht. Het gaat hier met name over opvattingen over (zichtbare) intimiteit tussen mensen van gelijk geslacht.”⁴

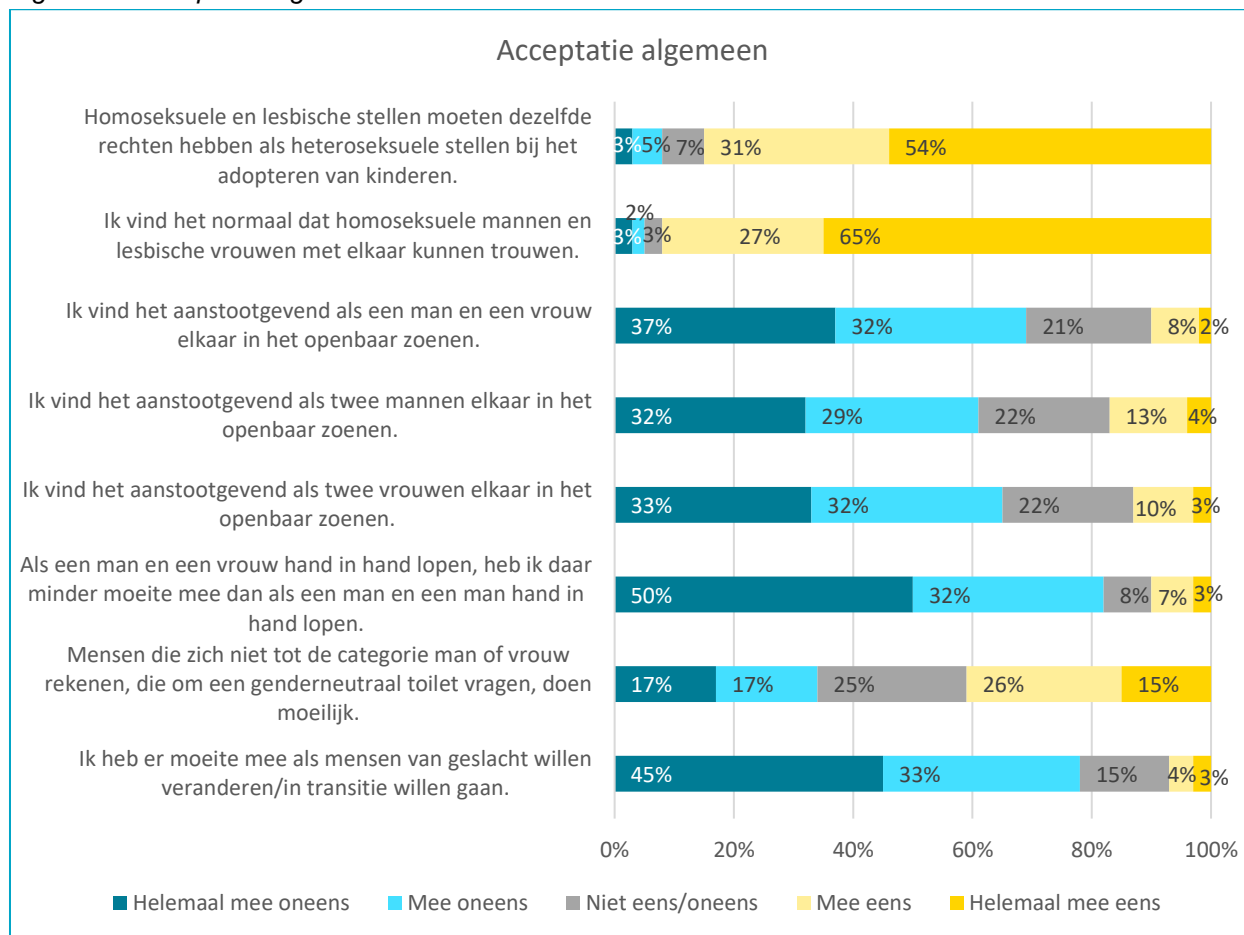
Daartegenover meldt het SCP dat dit niet betekent dat een meerderheid van de bevolking dit afkeurt én dat men door de tijd heen steeds positiever wordt.

Mensen die zich niet tot man of vrouw rekenen en vragen om een genderneutraal toilet, worden door een opmerkelijk groot deel van het panel als ‘moeilijk doen’ getypeerd (41%). Een veel kleiner deel heeft er moeite mee als mensen van geslacht willen veranderen (7%).

In de open antwoorden rond algemene acceptatie (n = 290) komen enkele tientallen opmerkingen over dat er wellicht tévéél aandacht wordt gegeven aan deze specifieke groep, wat de emancipatie mogelijk in de weg zit. Ook geven respondenten aan dat geaardheid helemaal geen rol speelt of dat iedereen in zijn waarde moet worden gelaten. Een wat kleiner deel wil juist dat we de verschillen moeten vieren of van elkaar kunnen leren.

⁴ Sociaal Cultureel Planbureau, Opvattingen over seksuele en genderdiversiteit in Nederland en Europa, p 40-41.

Figuur 2.1 Acceptatie algemeen

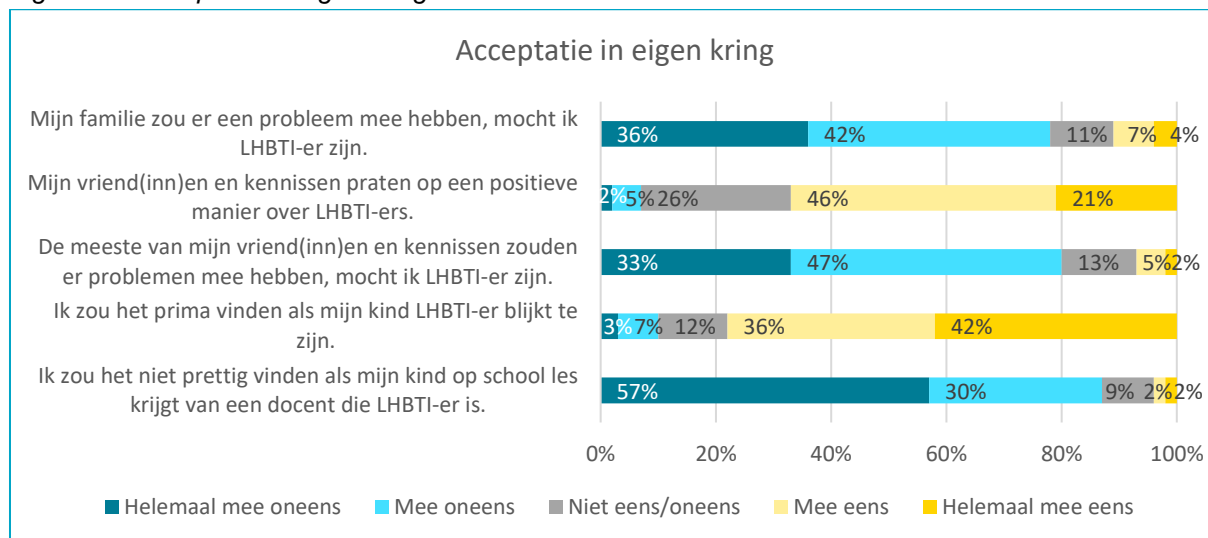

Bovenstaande stellingen samen noemen we 'algemene acceptatie'. Als we kijken of er verschillen zijn tussen groepen, dan valt het volgende op:

- vrouwen zijn positiever over (rechten van) lhbtq+'ers dan mannen;
- werkenden zijn positiever dan niet werkenden (ongeacht leeftijd);
- 65+-ers zijn iets negatiever dan mensen jonger dan 65 jaar;
- hoger opgeleiden zijn positiever over lhbtq+'ers dan lager opgeleiden.

Een ander blok stellingen gaat over de acceptatie van lhbtq+'ers in de eigen kring. Steeds geven ongeveer 9 van de 10 respondenten aan dat (het zelf) lhbtq+'er zijn bij familie, vrienden of voor de klas geen enkel probleem is. Ook als het eigen kind lhbtq+'er zou zijn, staat 9 op de 10 daar positief of neutraal tegenover.

Figuur 2.2 Acceptatie in eigen kring

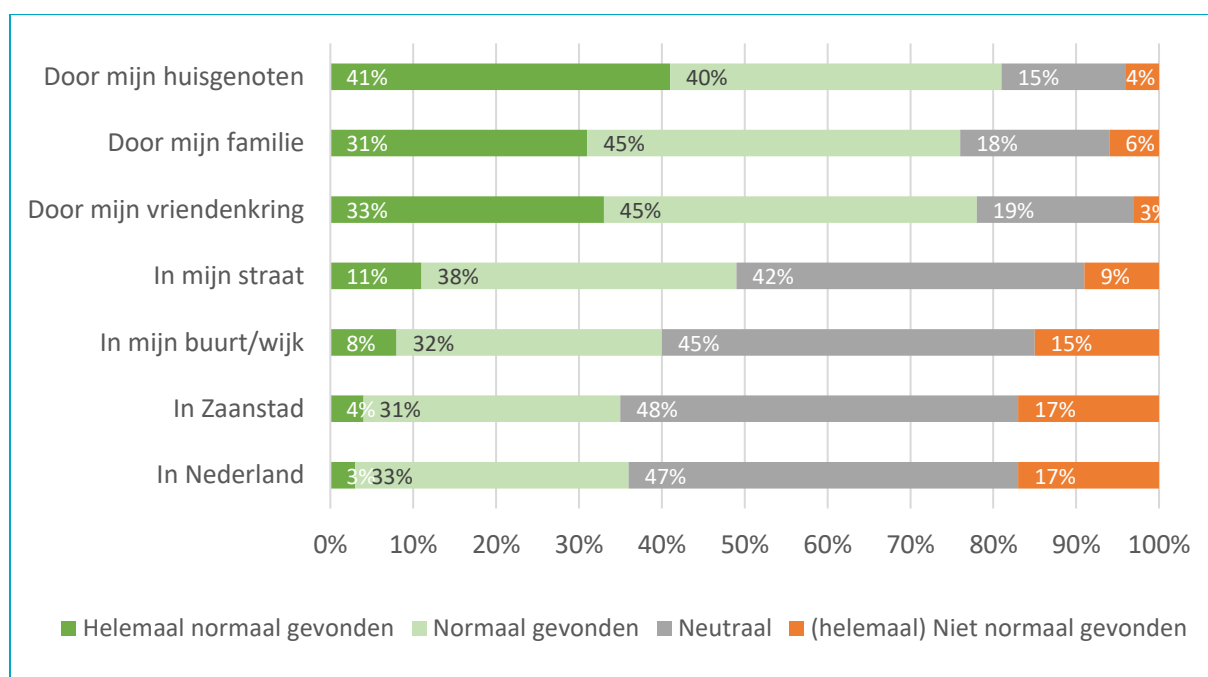

Echter, 1 op 10 aan dat dit wél problematisch is/zou zijn. Dat betekent dat een deel van de Zaankanters bang is voor discriminatie, discriminatie ervaart of mogelijk zelf discrimineert. In de open antwoorden komen met name emoties naar boven over de stelling 'Ik zou het prima vinden als mijn kind lhbt-er blijkt te zijn'. Vaak geven respondenten daar aan dat zij er zelf 'geen probleem mee zouden hebben', maar wel bang zijn dat het kind gepest of gediscrimineerd zou worden.

Ook bij deze stellingen zijn er verschillen tussen groepen:

- vrouwen zijn positiever over de acceptatie in eigen kring dan mannen;
- ook hier geldt dat hoe hoger men is opgeleid, hoe positiever men is over de acceptatie in eigen kring.

Figuur 2.3 Door wie en in hoeverre wordt lhbtq+ normaal gevonden?

In de figuur hierboven wordt weergegeven in hoeverre het zijn van lhbtq+ in de sociale omgeving normaal gevonden wordt. Een aantal zaken valt op. Huisgenoten, familie en vrienden, zo beoordelen respondenten, vinden lhbtq+'ers in overgrote meerderheid (helemaal) normaal. Buiten de eigen cirkel is dat volgens respondenten veel minder, met name de acceptatie in Zaanstad en in Nederland wordt laag ingeschat, hoewel ook bijna de helft van de respondenten aangeeft hier niet goed antwoord op te kunnen geven. In de eigen straat is de acceptatie hoger dan in de wijk. Hoe verder weg, hoe negatiever men de acceptatie lijkt in te schatten.

Daarbij vallen de volgende zaken op als we kijken naar verschillen tussen groepen:

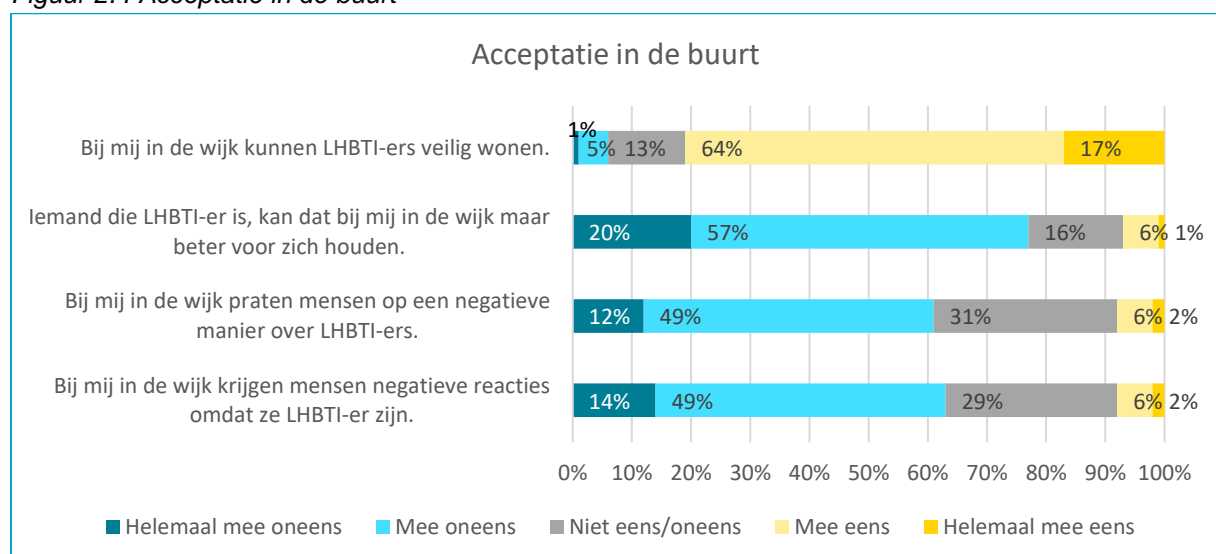
- Respondenten met een hoger opleidingsniveau geven vaker aan dat huisgenoten, familie en vrienden lhbtq+'ers (helemaal) normaal vinden.
- In de Zaanse dorpen geeft men vaker dan in Zaandam aan dat lhbtq+'ers in de straat en wijk (helemaal) normaal worden gevonden.

2.2 Acceptatie in de fysieke omgeving

Als we kijken naar stellingen over de opvattingen over lhbtq+'ers in de wijk dan zien we dat het overgrote deel aangeeft dat het veilig wonen is voor lhbtq+'ers in de buurt. Als het gaat om negatieve reacties op lhbtq+'ers, geeft ook een deel aan dat ze daar geen duidelijk standpunt in hebben. Ook bij deze stellingen geeft een klein deel (6-8%) van de respondenten aan dat lhbtq+'ers zich beter niet kunnen outen of niet veilig kunnen wonen.

In de helft van de open antwoorden rond acceptatie (n = 224) in de buurt geven respondenten aan dat ze geen idee hebben wat buurtgenoten van lhbtq+'ers vinden omdat ze bijvoorbeeld weinig contact hebben met buurtgenoten. Ook geven respondenten aan dat dit niet een onderwerp is waar ze met buurtgenoten over praten. In ongeveer een kwart van de open antwoorden komt een (uitgesproken) negatief beeld van de acceptatie in de buurt naar voren, vooral als respondenten zelf lhbtq+'er zijn of iemand kennen die lhbtq+'er is. Zij ervaren in de buurt vaak wel negatieve reacties. Ook denken veel respondenten dat conservatieve buurtgenoten (bijvoorbeeld met een streng religieuze achtergrond of ouderen) negatiever zijn ten opzichte van lhbtq+'ers.

Figuur 2.4 Acceptatie in de buurt

Als we kijken naar verschillen tussen groepen bij de acceptatie in de woonwijk valt het volgende op:

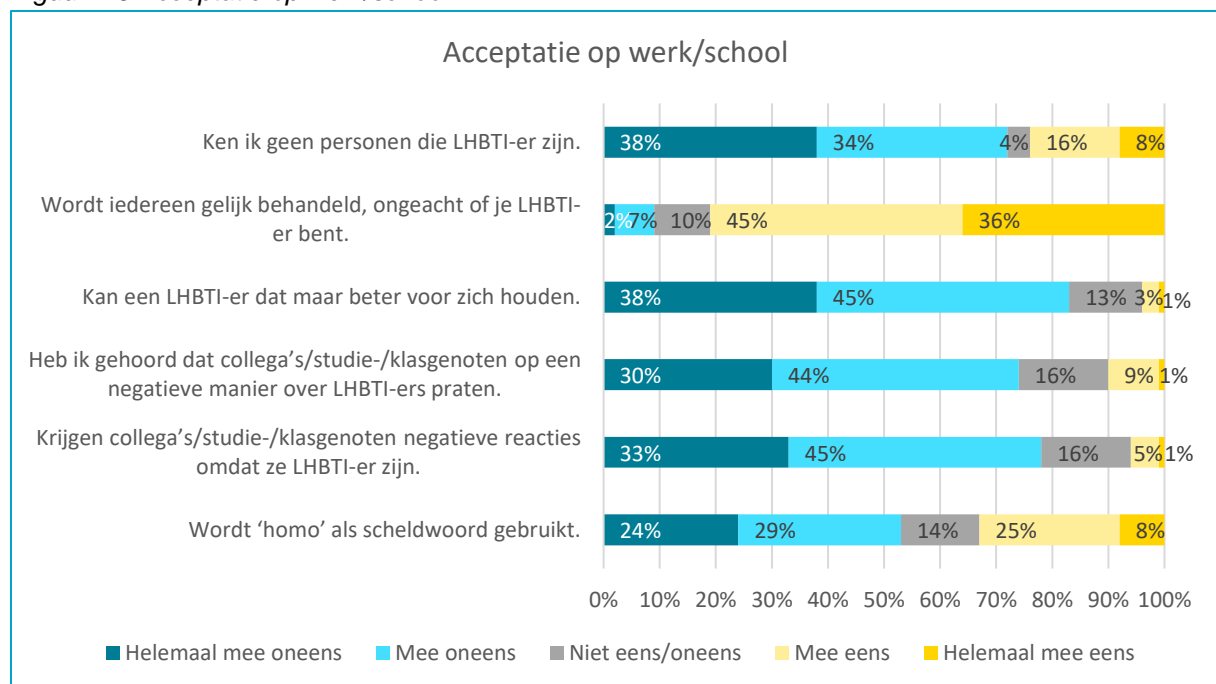
- hoe hoger het inkomen hoe hoger men de acceptatie in de woonwijk ervaart;
- ook hier zien we dat respondenten uit de Zaanse dorpen positiever zijn over de acceptatie in de woonwijk dan respondenten uit Zaandam

2.3 Werk/school omgeving

De stellingen rondom werk en school zijn niet door iedereen ingevuld, met als belangrijkste reden dat niet alle respondenten naar school of werk gaan. De tendens is echter hetzelfde als op andere terreinen, steeds geeft een groot deel van de respondenten aan dat lhbtq+’ers op het werk gelijk worden behandeld, dat zij dat niet voor zich moeten houden en dat ze geen negatieve reacties krijgen van collega’s of klasgenoten.

Toch valt ook hier op dat 10% van de respondenten aangeeft dat collega’s op een negatieve manier over lhbtq+’ers praten en geeft maar liefst 1 op de 3 aan dat ‘homo’ nog steeds als scheldwoord wordt gebruikt. Ook geeft 10% aan dat lhbtq+’ers niet gelijk behandeld worden op werk/school, acceptatie is dus nog niet overal helemaal vanzelfsprekend.

Figuur 2.5 Acceptatie op werk/school

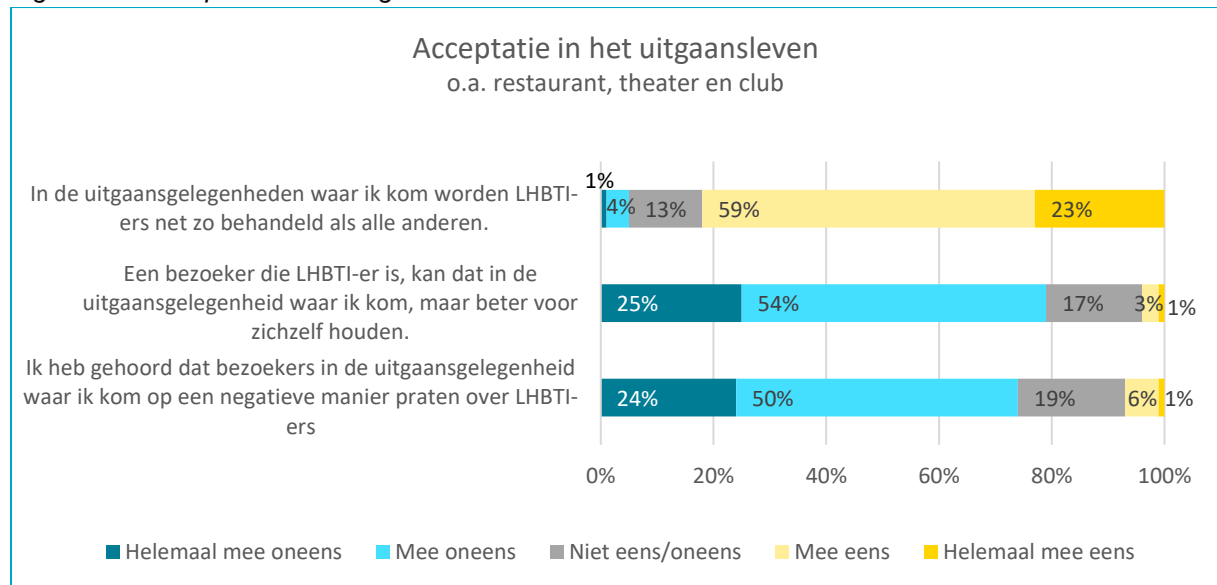

2.4 Uitgaan

De afgelopen twee jaar is het uitgaansleven en de horeca veelvuldig dicht geweest in verband met de coronamaatregelen. Veel respondenten geven dan ook aan lastig te kunnen inschatten hoe de houding in het uitgaansleven momenteel is ten opzichte van lhbtq+’ers.

Toch schatten de respondenten in het uitgaansleven (restaurant, café of theaters) acceptatie van lhbtq+'ers hoog in. Slechts 1 op de 20 geeft aan dat lhbtq+'ers daar anders worden behandeld of dat zij zich beter niet kunnen outen. Wel geeft 7% van de respondenten aan dat er negatief gesproken wordt over lhbtq+'ers. Er zijn bij de acceptatie geen significante verschillen tussen groepen waar te nemen.

Figuur 2.6 Acceptatie in het uitgaansleven

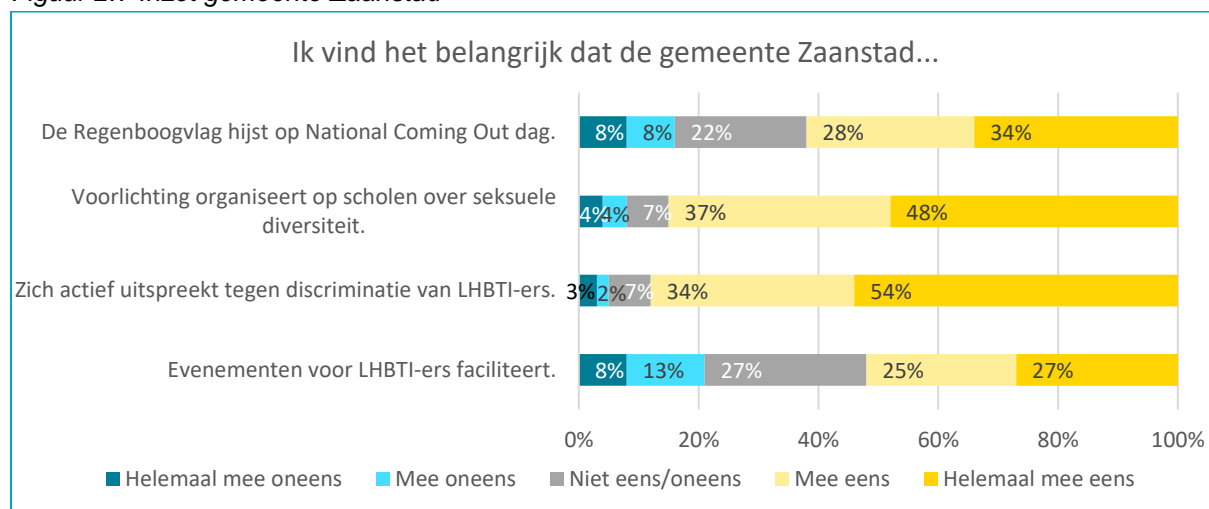
2.5 Inzet gemeente voor acceptatie lhbtq+

Dat de gemeente voorlichting organiseert op scholen over seksuele diversiteit vindt 85% van de respondenten belangrijk. Een nog groter deel (88%) van het panel vindt het belangrijk dat de gemeente zich actief uitspreekt tegen discriminatie van lhbtq+'ers. Ook het hijsen van de regenboogvlag vindt een meerderheid van de respondenten belangrijk, 16% geeft aan dat zij dit niet belangrijk vinden.

De helft van de respondenten vindt het faciliteren van evenementen voor lhbtq+ door de gemeente belangrijk, hierbij zijn de reacties in de toelichting wel kritisch. Zo geeft een deel van de respondenten aan dat zij het oneerlijk zou vinden als de gemeenten middelen inzet specifiek voor lhbtq+-evenementen.

Vrouwen vinden het belangrijker dat de gemeente zich op de verschillende terreinen inzet dan mannen. Verder zijn er geen duidelijke verschillen tussen groepen te onderscheiden.

Figuur 2.7 Inzet gemeente Zaanstad

Deel 2: Het perspectief van lhbtq+’ers in Zaanstad

Samenvatting

Zaanse lhbtq+'ers hebben te maken met negatieve reacties en geweld

Ruim de helft van de onderzochte lhbtq+'ers had het afgelopen jaar te maken met discriminatie, zoals afkeurende blikken, schelden, duwen of slaan. Dit komt overeen met de landelijke cijfers (Pijpers, 2020). Discriminatie of angst voor discriminatie leidt ertoe dat lhbtq+'ers niet altijd open zijn over hun lhbtq+-zijn, ook in Zaanstad niet. Uit landelijk onderzoek blijkt dat 67% van de lhbtq+'ers in Nederland (EU Fundamental rights) meestal of altijd open is over hun lhbtq+-zijn. Het onderhavige onderzoek bevestigt dat volledige openheid ook in Zaanstad alleen onder vrienden vanzelfsprekend is.

Lhbtq+'ers kunnen niet overal en altijd zichzelf zijn

Afhankelijk van hoe veilig men zich voelt, wordt er in sommige contexten wel en in andere contexten niet besloten om open te zijn over de seksuele voorkeur of de genderidentiteit. En dit is begrijpelijk gezien de reacties waarmee lhbtq+'ers te maken kunnen krijgen. Het meest veilig voelt men zich in het eigen kleine netwerk waarbinnen men zich beweegt. In (semi) openbare ruimtes zoals sportscholen, binnen de geloofsgemeenschap, het openbaar vervoer of op straat is een groot deel van de onderzochte respondenten niet helemaal open. Niet altijd jezelf kunnen en durven zijn kan stress opleveren en leiden tot gezondheidsklachten. Het betekent ook dat je niet op jouw manier deel kunt nemen aan het maatschappelijke leven. Opvallend is dat vooral jongeren aangeven niet open te zijn over hun seksuele voorkeur of genderidentiteit. Jezelf accepteren en identiteitsvinding is voor elke jongere een thema. Juist jongeren willen graag bij de groep horen. Als daarbij komt dat er angst is voor discriminatie of afwijzing vanwege seksuele voorkeur of genderidentiteit is de kans op psychische klachten groot (SCP, 2018).

Bekend maakt bemind

Acceptatie betekent dat je kunt zijn wie je wilt zijn als je in contact met anderen bent. De onderzochte lhbtq+'ers voelen zich het meest geaccepteerd bij hun vrienden en familie. Hoe anoniemer het contact des te minder voelt men zich geaccepteerd. Dit geldt vooral voor uitgaansgelegenheden, in het openbaar vervoer en op straat. Non-binaire personen geven vaker aan zich niet geaccepteerd te voelen.

Veiligheid niet altijd gegarandeerd

Lhbtq+'ers voelen zich niet altijd veilig, vooral als het gaat om het uitgaansleven of het openbaar vervoer, maar ook op straat voelt men zich geregeld onveilig. Om hiermee om te gaan worden soms plekken vermeden of wordt geprobeerd de seksuele voorkeur of genderidentiteit onzichtbaar te maken. Dat betekent dat men zich bijvoorbeeld anders kleedt of niet hand in hand loopt. Het zijn vaker mannen en non-binaire personen die plekken mijden vanwege angst op negatieve reacties vanwege seksuele voorkeur of genderidentiteit. Het zijn niet alleen gevoelens van onveiligheid, de helft van de onderzochte respondenten had daadwerkelijk het afgelopen jaar te maken met een vorm van agressie of geweld. Bij de non-binaire personen en transgender personen ligt dit aandeel nog hoger.

Officiële instanties

Niet alleen op straat, in sportscholen, het openbaar vervoer of het uitgaansleven hebben lhbtq+'ers te maken met discriminatie. Ook bij officiële instanties werd een op de vijf

onderzochte respondenten geconfronteerd met discriminatie op basis van seksuele voorkeur of genderidentiteit. Het gaat om contact met zorgverleners, de politie of gemeente.

Lhbtq+'ers houden veel voor zichzelf

Ervaringen met discriminatie, verbaal of fysiek, zorgt voor angst, onveiligheid, verdriet en boosheid. Opvallend is dat een groot deel van de mensen hier niet met anderen over spreekt, maar dit voor zichzelf houdt. Een fractie van de lhbtq+'ers doet aangifte bij de politie.

De ervaren discriminatie is niet verbeterd de afgelopen jaren

De meningen zijn vrij evenredig verdeeld als het gaat om verbetering, verslechtering of stabilisering wat betreft discriminatie van lhbtq+'ers in vergelijking met eerdere jaren. Dus ca. twee derde denkt dat het in ieder geval niet verbeterd is.

1 Inleiding

Dit deel van het rapport geeft de resultaten weer van een enquête die in november/december 2022 is afgenomen onder Zaanse lhbtq+'ers. Zij zijn bereikt via mailinglijsten van het lhbtq+'netwerk, aankondigingen op sites en in nieuwsbrieven en via social media, zoals Twitter Facebook.

Achterhaald is hoe zij zich in Zaanstad voelen. Zijn zij open over hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit, hoe beleven zij de mate van acceptatie, en voelen zij zich veilig? Ook is gekeken of er het afgelopen jaar sprake is geweest van discriminatie.

In totaal hebben 199 lhbtq+'ers de vragenlijst ingevuld. De eerste vraag die bij onderzoek altijd gesteld wordt is: zijn de gegevens representatief? Vertegenwoordigen deze 199 mensen de totale doelgroep lhbtq+? Het antwoord hierop is nee. Of in ieder geval kan daar geen antwoord op gegeven worden, omdat de totale doelgroep niet bekend is. Er kan dus niet achterhaald worden of de samenstelling qua leeftijd, opleiding etc. overeenkomt met de totale doelgroep. Maar maakt dat de resultaten minder relevant? Het antwoord daarop is ook nee. Het onderzoek is zeker waardevol. Deze 199 mensen hebben hun ervaringen gedeeld voor wat betreft acceptatie en discriminatie. En op basis van die ervaringen kunnen zeker conclusies getrokken worden. De precieze omvang van discriminatie kan niet in een getal uitgedrukt worden. Maar dit onderzoek geeft zeker een inschatting van hoe het gesteld is met inclusie van lhbtq+ers in onze samenleving en in welke mate lhbtq+'ers zichzelf kunnen zijn en gediscrimineerd worden.

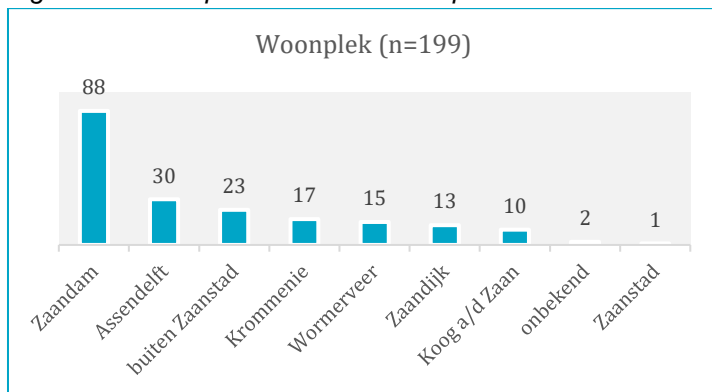
In dit rapport wordt steeds gekeken of er verschillen zijn in ervaringen op basis van bijvoorbeeld gender, leeftijd, opleidingsniveau, wijk etc. Deze verschillen zijn steeds getoetst. In de tekst worden alleen significante verbanden ($p < .05$) genoemd.

2 Achtergrondkenmerken onderzochte doelgroep

Woonplek

In totaal hebben 199 mensen de vragenlijst ingevuld. Hiervan wonen er 174 in de gemeente Zaanstad. Het merendeel (44%) is afkomstig uit Zaandam.

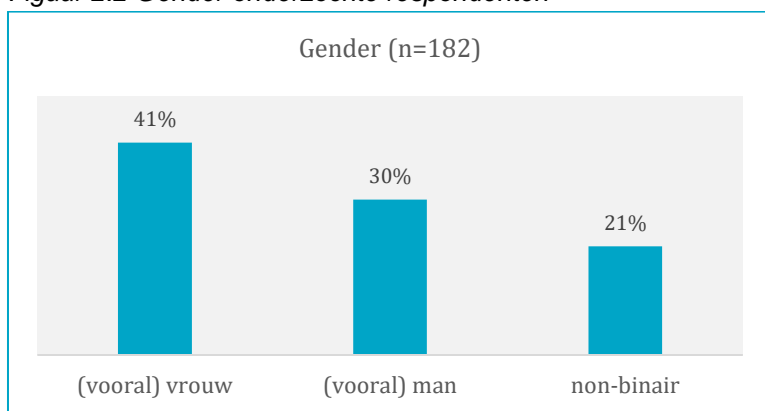
Figuur 2.1 Woonplek onderzochte respondenten

Gender

Een op de vijf (21%) van de onderzochte respondenten is non-binair en omschrijft zichzelf niet als man of als vrouw, 41% omschrijft zich als (vooral) vrouw en 30% als (vooral) man.

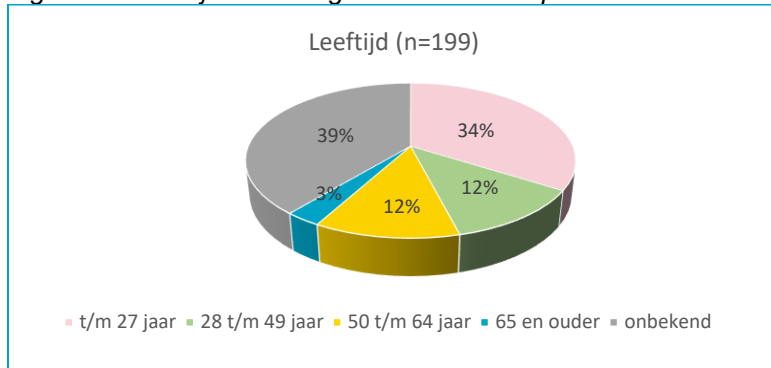
Figuur 2.2 Gender onderzochte respondenten

Leeftijd

De respondenten zijn tussen de 15 en 78 jaar. Een derde (34%) is jonger dan 28 jaar. Slechts 3% is ouder dan 65 jaar. Een groot deel (39%) van de respondenten heeft niet de leeftijd ingevuld.

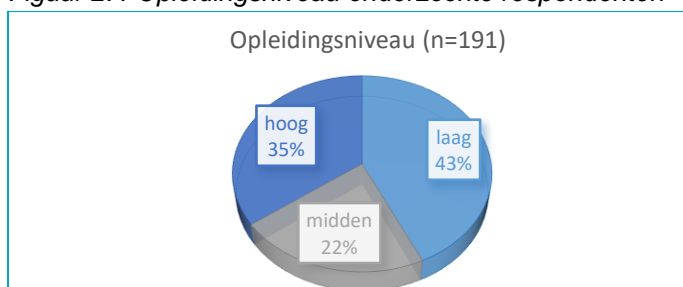
Figuur 2.3 Leeftijdsverdeling onderzochte respondenten

Opleidingsniveau

Van de onderzochte respondenten heeft 43% een laag opleidingsniveau, de hoogst afgesloten opleiding is VMBO, 35% heeft een hoog opleidingsniveau (HBO of universitair). Het aandeel met een middelbaar opleidingsniveau (MBO of vergelijkbaar) is 22%.

Figuur 2.4 Opleidingsniveau onderzochte respondenten

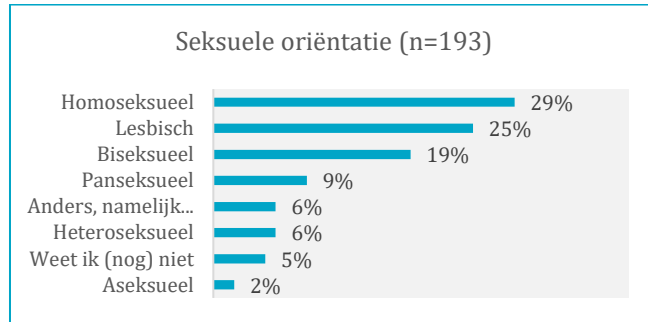
Migratieachtergrond

13% van de onderzochte respondenten heeft een migratieachtergrond (elders uit Europa, Suriname, Antillen, Iran, Irak, Turkije en Birma).

Seksuele oriëntatie

Ongeveer de helft (54%) van de onderzochte respondenten heeft een lesbische of homoseksuele oriëntatie. Een op de vijf (19%) is biseksueel, 9% panseksueel⁵ en 6% heteroseksueel. 5% geeft aan het (nog) niet te weten en 2% is aseksueel. Verder wordt genoemd: *queer*, *aseksueel*, *omniseksueel*⁴, *pan-romantisch*⁴, *geen label*, *het verandert*.

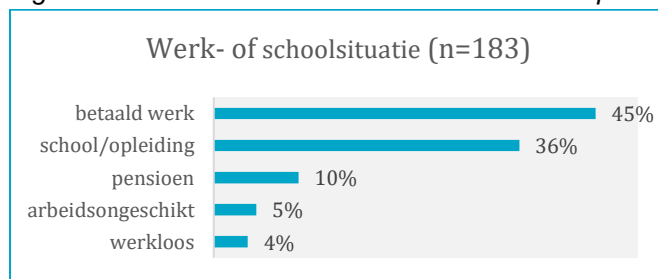
Figuur 2.5 Seksuele oriëntatie onderzochte respondenten

Werk- of schoolsituatie

Het merendeel van de onderzochte respondenten werkt (45%) of zit op school (36%). Een op de tien is met pensioen, 5% is arbeidsongeschikt en 4% is werkloos.

Figuur 2.6 Werk of schoolsituatie onderzochte respondenten

⁵ **Panseksueel:** seksuele voorkeur naar personen van alle genderidentiteiten en biologische geslachten.

Panromantisch: iemand die een romantische aantrekkingskracht tot alle geslachten ervaart, maar niet noodzakelijk seksuele aantrekkingskracht voelt.

Omniseksueel: voelt zich net als panseksuelen aangetrokken tot mannen, vrouwen en alles daartussenin. Bij omniseksualiteit wordt het geslacht of gender van de ander wél erkend, terwijl dat bij panseksualiteit niet het geval is.

3 Resultaten

3.1 Coming out

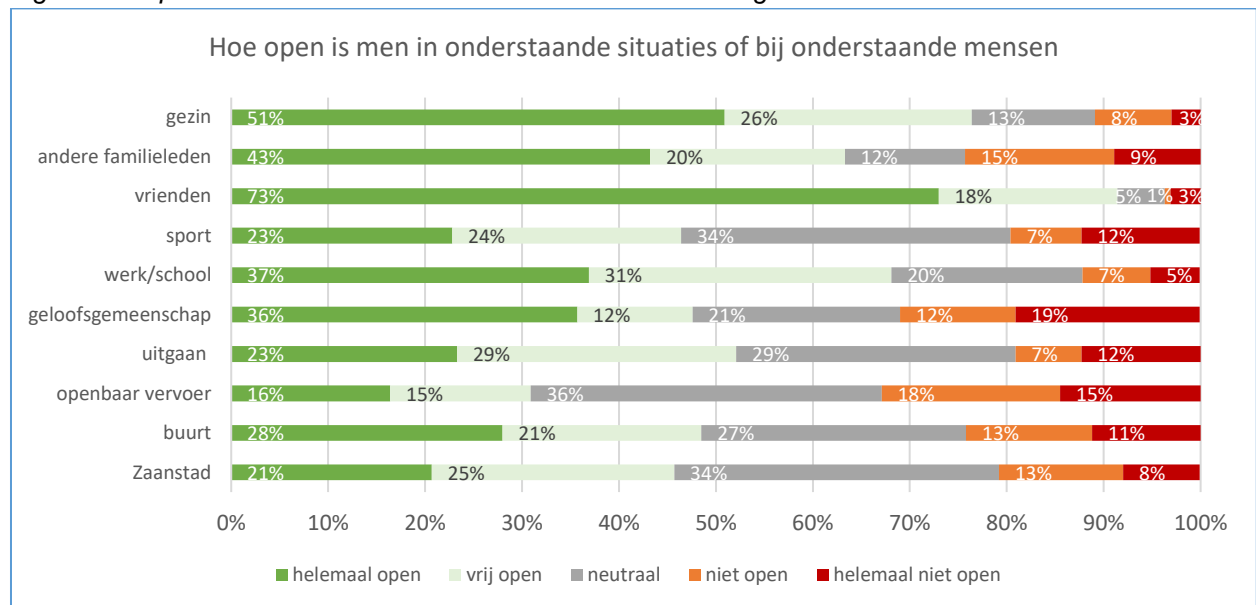
Een belangrijke graadmeter om vast te stellen hoeveel vrijheid lhbtq+'ers ervaren om te zijn wie ze zijn, is de mate waarin ze ervoor uitkomen een andere seksuele voorkeur of genderidentiteit te hebben dan de norm. Afhankelijk van hoe veilig men zich voelt, wordt er in sommige contexten wel en in andere contexten niet besloten om open te zijn over de seksuele voorkeur of de genderidentiteit.

De respondenten zijn het meest open bij hun vrienden, gevolgd door het gezin. Maar ook hier is geen sprake van een volledige openheid. Bij vrienden geeft 4% en binnen het gezin 11% van de onderzochte respondenten aan hier niet (helemaal) open te zijn.

Het minst open is men in het openbaar vervoer, binnen de geloofsgemeenschap en op de sportschool, sportvereniging. Een op de drie (31%) zegt in het openbaar vervoer (helemaal) open te zijn, 36% binnen de geloofsgemeenschap en 47% op de sportschool of binnen de sportvereniging.

In de eigen buurt zegt 49% (vrij) open te zijn over de seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit en binnen Zaanstad 46%.

Figuur 3.1 Openheid ten aanzien van seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit

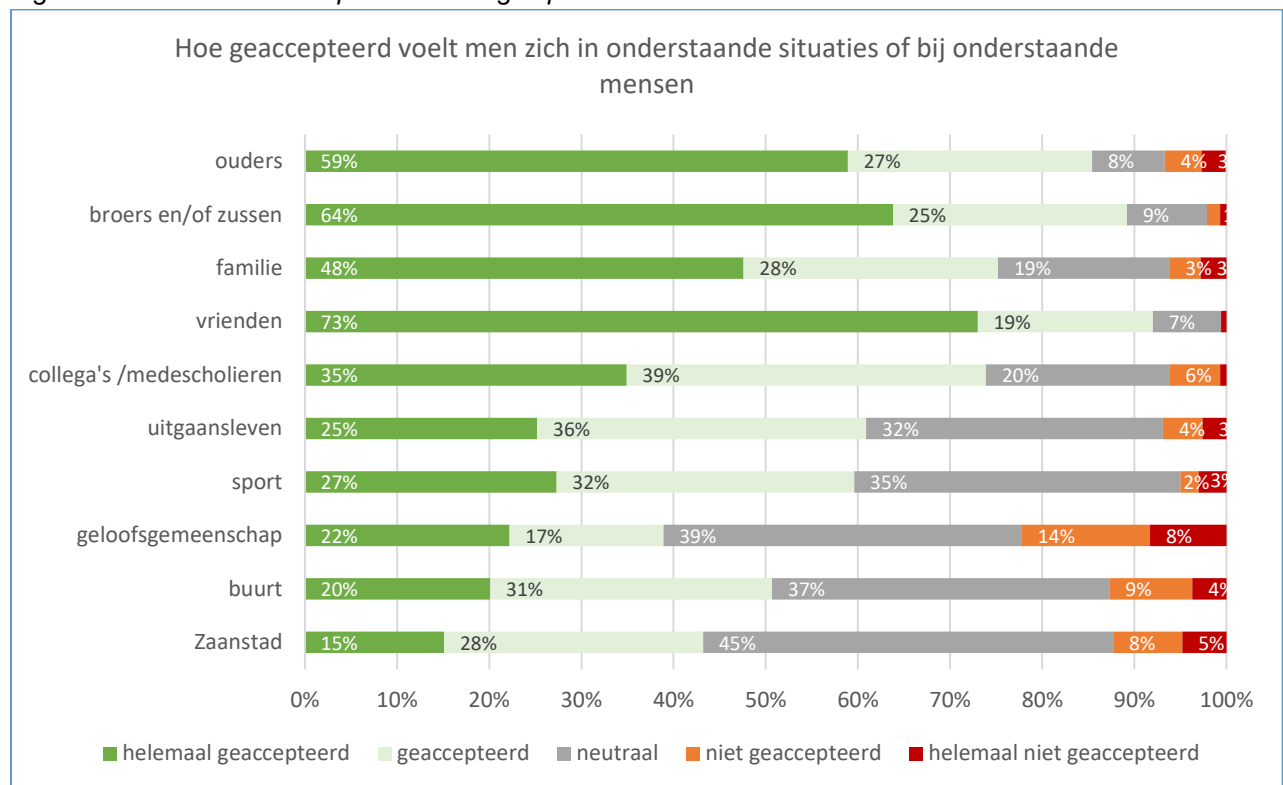

- Het zijn vaker mensen met een migratieachtergrond, non-binaire personen en lager opgeleiden die niet open zijn binnen het gezin.
- Het zijn vaker jongeren onder de 27 jaar, non-binaire personen, lager opgeleiden en mensen met een migratieachtergrond die niet open zijn naar familieleden.
- Het zijn vaker jongeren onder de 27 jaar, vrouwen, non-binaire personen en biseksuelen die niet open zijn op werk/school.
- Het zijn vaker jongeren onder de 27 jaar die niet open zijn in het openbaar vervoer.
- Het zijn vaker jongeren onder de 27 jaar die niet open zijn tijdens het uitgaan.
- Het zijn vaker jongeren onder de 27 jaar en mensen met een migratieachtergrond die niet open zijn in de buurt.

3.2 Acceptatie

Acceptatie betekent dat je kunt zijn wie je wilt zijn, ook als je leefstijl of genderidentiteit niet conform de norm is. De onderzochte lhbtq+’ers voelen zich het meest geaccepteerd bij hun vrienden, 92% voelt zich daar (helemaal) geaccepteerd. Ook bij broers en zussen en ouders voelt 89% respectievelijk 86% zich (helemaal) geaccepteerd. In veel mindere mate is dit het geval binnen de geloofsgemeenschap, 39% geeft aan zich daar (helemaal) geaccepteerd te voelen. Ook tijdens het uitgaansleven, in de buurt of in Zaanstad is de acceptatie een stuk lager dan binnen de vertrouwde omgeving van familie en vrienden, 61% voelt zich tijdens het uitgaansleven, 51% in de eigen buurt en 43% in Zaanstad (helemaal) geaccepteerd.

Figuur 3.2 Gevoel van acceptatie in de afgelopen 12 maanden

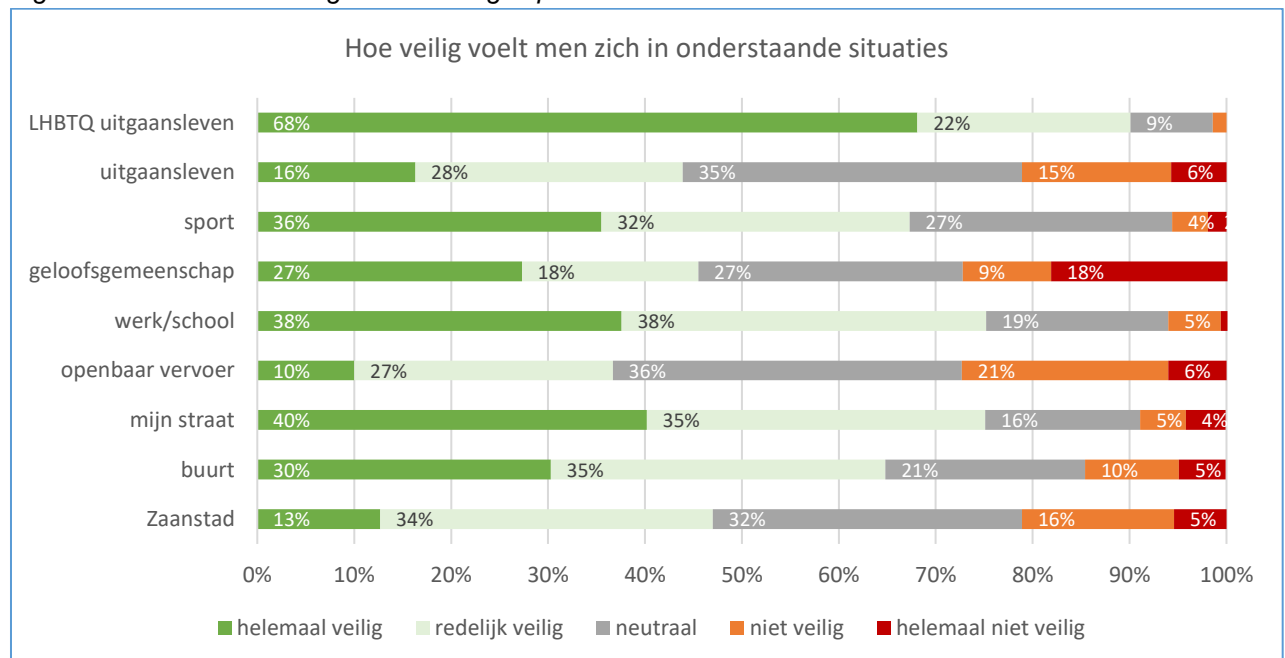

- Het zijn vaker mensen met een migratieachtergrond en non-binaire personen die zich niet geaccepteerd voelen binnen het gezin.
- Het zijn vaker mensen met een migratieachtergrond en non-binaire personen die zich niet geaccepteerd voelen binnen de familie.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zich niet geaccepteerd voelen tijdens het uitgaansleven.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zich niet geaccepteerd voelen in de buurt.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zich niet geaccepteerd voelen in Zaanstad.

3.3 Veiligheidsbeleving

Veiligheid is belangrijk om in de samenleving zich in vrijheid te durven bewegen. Het gevoel veilig te zijn is een fundamentele menselijke behoefte. lhbtq+’ers kunnen te maken krijgen met uitgescholden worden en fysiek geweld vanwege hun seksuele voorkeur of genderidentiteit. Dit geeft gevoelens van onveiligheid. Aan respondenten is voor een aantal situaties gevraagd in hoeverre men zich daar veilig voelt. Het meest veilig voelt men zich in het lhbtq+’uitgaansleven, 90% van de onderzochte respondenten geeft aan zich daar (helemaal) veilig te voelen. In het uitgaansleven voelt 40% zich (helemaal) veilig. Driekwart (76%) voelt zich (helemaal) veilig op werk/school en 68% op de sportschool of sportvereniging. Binnen de geloofsgemeenschap geeft 45% aan zich (helemaal) veilig te voelen. Het minst veilig voelt men zich in het openbaar vervoer, 37% van de ondervraagden zegt zich daar (helemaal) veilig te voelen. In de eigen buurt voelt 65% zich (helemaal) veilig en in Zaanstad 45%.

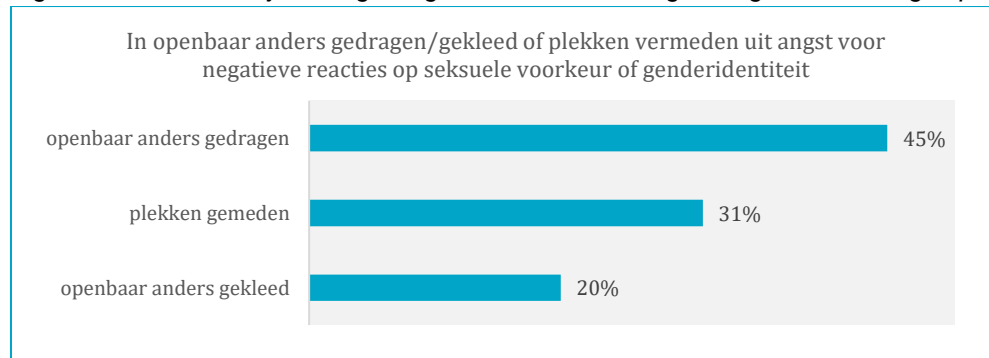
Figuur 3.3 Gevoel van veiligheid in de afgelopen 12 maanden

- Het zijn vaker mensen met een migratieachtergrond die zich niet veilig voelen in het lhbtq+’uitgaansleven.
- Het zijn vaker mensen met een migratieachtergrond die zich niet veilig voelen op de sportclub/ sportvereniging.
- Het zijn vaker mannen en non-binaire personen die zich niet veilig voelen op het werk of in school.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zich niet veilig voelen in het openbaar vervoer.
- Het zijn vaker mensen woonachtig in Zaanstad en Assendelft die zich niet veilig voelen op straat.
- Het zijn vaker mannen en non-binaire personen die zich niet veilig voelen in de buurt.

lgbtiq+'ers maken zich onzichtbaar of vermijden plekken om zich veilig te voelen. Van de onderzochte respondenten gedraagt zich 45% in het openbaar anders dan zij zouden willen, zij lopen bijvoorbeeld niet hand in hand. Een op de drie (31%) mijdt plekken vanwege angst voor negatieve reacties op hun geaardheid of genderidentiteit en 20% kleedt zich in het openbaar niet zoals zij zouden willen, bijvoorbeeld draagt geen regenboogkleding of make-up.

Figuur 3.4 Plekken mijden of gedrag veranderen vanwege veiligheid in de afgelopen 12 maanden

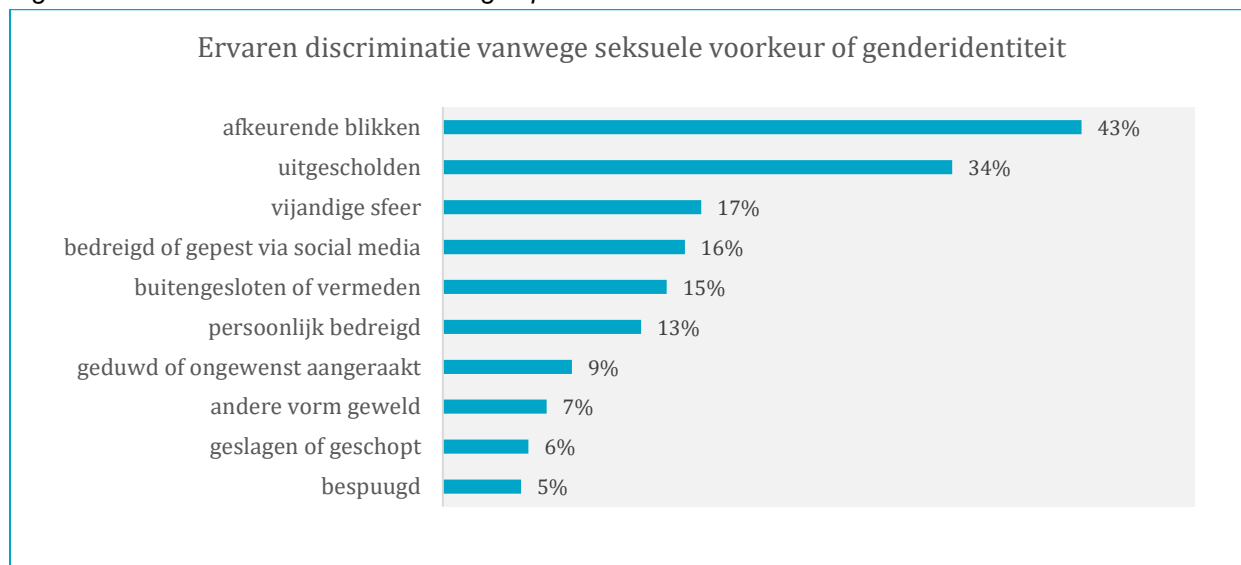
- Het zijn vaker mannen en non-binaire personen die plekken mijden vanwege angst voor negatieve reacties vanwege seksuele voorkeur of genderidentiteit.
- Het zijn vaker hoger opgeleiden die zich in het openbaar anders gedragen dan zij zouden willen, zoals niet hand in hand lopen.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zich in het openbaar anders kleden dan zij zouden willen.

3.4 Negatieve reacties en geweld in de openbare ruimte

Van de onderzochte respondenten heeft 43% te maken gehad met afkeurende blikken in de afgelopen 12 maanden en een op de drie (34%) is uitgescholden vanwege de seksuele voorkeur of genderidentiteit. 17% is terechtgekomen in een vijandige sfeer vanwege hun geaardheid of genderidentiteit. 16% is bedreigd of gepest via social media en 13% is persoonlijk bedreigd. Een op de tien (9%) is geduwd of ongewenst aangeraakt, 6% geslagen of geschopt en 5% bespuugd vanwege hun seksuele voorkeur of genderidentiteit.

Van de onderzochte respondenten heeft 54% minimaal een vorm van discriminatie uit figuur 3.5 te maken gehad.

Figuur 3.5 Ervaren discriminatie in de afgelopen 12 maanden

* Telt op boven 100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn

- Het zijn vaker non-binaire personen die te maken hadden met afkeurende blikken.
- Het zijn vaker non-binaire personen en mensen met een migratieachtergrond die zijn buitengesloten of vermeden.
- Het zijn vaker mannen en non-binaire personen die zijn uitgescholden vanwege seksuele voorkeur of genderidentiteit.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zijn geduwd of anderszins ongewenst aangeraakt.
- Het zijn vaker non-binaire personen en mensen met een migratieachtergrond die zijn terechtgekomen in een vijandige sfeer vanwege hun genderidentiteit of seksuele voorkeur.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zijn bedreigd vanwege hun genderidentiteit.
- Het zijn vaker non-binaire personen die zijn bespuugd vanwege hun genderidentiteit.
- Het zijn vaker non-binaire personen en lager en middelbaar opgeleiden die zijn bedreigd of gepest via social media.

Van de onderzochte respondenten heeft 7% heeft een andere vorm van geweld meegemaakt. Genoemd wordt onder meer uitschelden, narroepen of belachelijk maken, maar ook dat de Evangelie Gemeente Holland in Zaandam steeds lhbtq+'posters overplakt. Het gebruik van 'homo' of 'mietje' in het taalgebruik wordt als kwetsend ervaren.

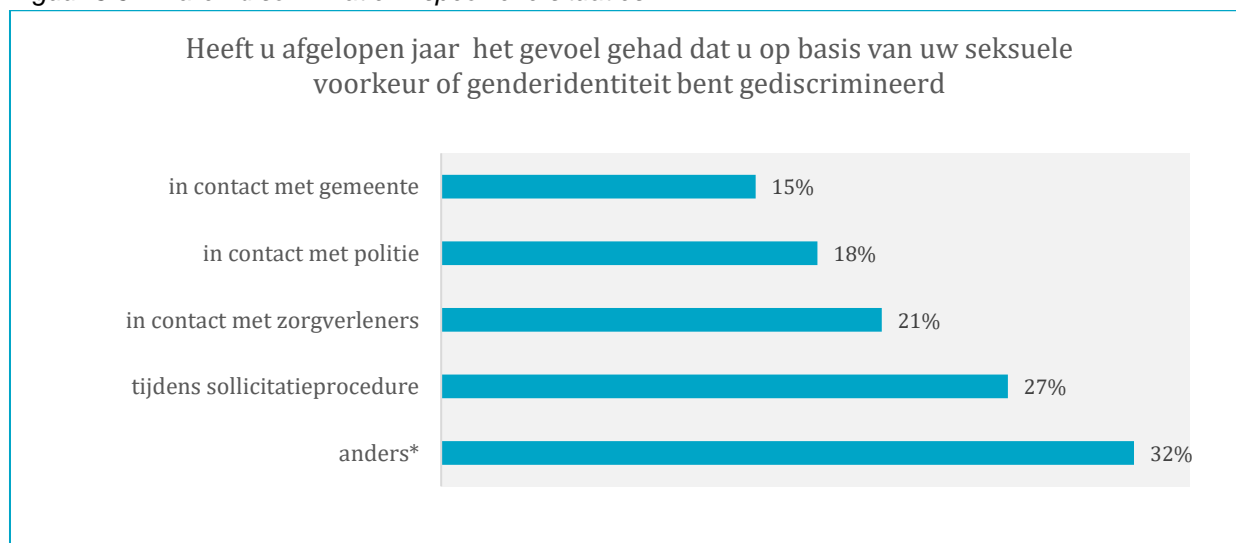
Box 1: Toelichting van ervaren discriminatie

- "Ik ben belachelijk gemaakt op straat".
- "Getting yelled at in public while with partner".
- "De Evangelie Gemeente Holland te Zaandam die steeds LGBTQ+ posters blijven overplakken.
- er is zoveel negatief nieuws in de media dat dit mij bang(er) maakt, ook al heb ik zelf niets meegemaakt".
- "Geforceerde gesprekken over bekeren tot christendom om niet in hel te belanden".
- "Heel veel passief agressieve discriminatie, buitensluiting, en ongelijke behandeling (soms wel lastig te zeggen of dit discriminatie vanwege LGBTQIA+ is of op basis van discriminatie vanwege handicap en chronische ziekte".
- "Het taalgebruik van anderen 'Hey homo, hey mietje, faggots!', niet direct op mij gericht raakt toch".
- "Ik geef inburgeringslessen en veel nieuwkomers zijn niet comfortabel met homo's/lesbo's in het straatbeeld. Ik laat hen weten dat ze het recht hebben om een mening te hebben maar niet te discrimineren. Ik vertel erbij dat ik lesbisch ben en 20 jaar getrouwd".
- "In nieuwsberichten".
- "Man naar vrouw. Bedreigen & discriminatie".
- "Met "meneer" toegeroepen door moslims".
- "Mijn gewenste gender (man) werd ontkend en gezegd dat ik een vrouw ben".
- "Seksualiserende opmerkingen gekregen toen ik (destijds als 15-jarige) met mijn vriendin (toen als 16- jarige) hand in hand over straat liep".
- "Bij Wijkteam, soms psychiaters, soms doctoren, soms huisartsen".

3.5 Negatieve reacties en geweld bij instanties

Aan respondenten is gevraagd of zij de afgelopen 12 maanden te maken hebben gehad met discriminatie bij bepaalde instanties of professionals. Van de onderzochte respondenten geeft een kwart (27%) aan bij de sollicitatieprocedure te maken te hebben gehad met discriminatie op basis van seksuele voorkeur of genderidentiteit. Een op de vijf (21%) ervaarde in contact met zorgverleners discriminatie en 18% in het contact met de politie, 15% voelde zich de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd in contact met de gemeente.

Figuur 3.6 Ervaren discriminatie in specifieke situaties

Onder 'anders' wordt onder meer genoemd dat er sprake was van discriminatie op school of in de buurt en dat discriminatie van biseksuele personen afhankelijk is of zij een hetero of

homorelatie hebben. Verder gaat er ook soms ook van andere homomannen discriminatie uit richting transgender personen.

Box 2: Toelichting anders in Figuur 2.6*

- *"Als biseksueel persoon kan je in een heterorelatie zitten waardoor je minder last hebt van discriminatie. Hierdoor kan het heel erg wisselen hoe je behandeld wordt door je omgeving, afhankelijk van je wie je date".*
- *"Als er mensen uitgekozen werden voor iets met school".*
- *"Bij een onenigheid m.b.t. op privéterrein parkeren van bewoners van naast ons gelegen wijk".*
- *"Door andere homomannen".*
- *"Door leerlingen op mijn werk".*
- *"In de multiculturele wijken van Zaanstad word je continue bedreigd".*
- *"Op school en tijdens de lessen. En als ik op straat loop".*
- *"Veel situaties wordt het vooral genegeerd".*
- *"Vermijddgedrag".*
- *"Wijkmanager".*

- Het zijn vaker jongeren en mensen met een migratieachtergrond die aangeven te maken te hebben met discriminatie op basis van seksuele voorkeur of gender tijdens een sollicitatieprocedure.

3.6 Gevoelens na discriminatie

Gevraagd is aan respondenten die te maken hadden met een van bovengenoemde vormen van discriminatie hoe zij zich hierna voelden. Respondenten voelen zich onder meer: *Angstig en bang* (8x); *verdrietig/bedroefd* (7x); *onveilig* (7x); *ongemakkelijk* (5x); *boos* (4x); *gelaten* (3x); *niet fijn* (3x); *bedreigd* (2x), *vernederd* (2x) *kut* (2x) *niet geaccepteerd* (2x); *ongelukkig* (2x).

Box 3: Verder wordt genoemd ten aanzien van gevoelens na discriminatie

- *"Erg ongemakkelijk, en het deed mij erg veel pijn (geestelijk)".*
- *"Niet fijn. Alsof ik niet er niet bij hoorde".*
- *"ik moet mezelf altijd lef inpompen".*
- *"Ik probeerde het te negeren en zo snel mogelijk weg te komen".*
- *"Well... Ik heb ptss dus vaak raak ik in paniek vanwege angst, onveiligheid en gebrek aan controle over de situatie, soms kan ik uit de situatie lopen, soms is het all out paniek aanval".*
- *"Paniekerig en ongewild".*
- *"Meestal deed het me niet zoveel, wat die mensen van me vinden boeit me niet zo lang ik er maar niet vaker mee wordt lastig gevallen".*
- *"Eerste paar keer dat je wordt uitgescholden vond ik nog wel grappig, maar inmiddels boeit het mij niet echt".*
- *"Geen woorden voor".*
- *"Ik vind dat naar, maar was juist een reden om de regenboogvlag op te hangen tijdens Zaanpride. Een soort verzet daartegen dus."*
- *"Ik vond het grappig, maar natuurlijk niet fijn".*
- *"Ik word niet aangenomen door: wijkteam, artsen, huisarts en politie: niemand luistert naar mijn problemen en ik krijg geen hulp".*
- *"Niet begrepen".*
- *"Niet iedereen kan je vriend zijn...."*
- *"Dat mensen oordelen over wie ik ben".*
- *"Onzeker, schaamte".*
- *"Op de hoede voor mogelijke negatieve reacties en fysiek geweld".*
- *"Teleurgesteld. Je verwacht beter van ons land".*
- *"Zolang het niet te agressief wordt kan ik er redelijk me omgaan".*

3.7 Ondernomen acties na ervaren discriminatie

Meld- en registratiegegevens van discriminatie laten slechts een fractie zien van de ervaren discriminatie van lhbtq+’ers. Mensen melden vaak niet, omdat zij denken dat dit toch geen zin heeft. Maar wat wordt wel gedaan nadat men te maken heeft gehad met discriminatie? Discriminatie kan namelijk stress opleveren. Van de onderzochte respondenten die te maken hadden met discriminatie bespreekt bijna de helft (40%) de ervaren discriminatie met niemand. Een vergelijkbaar percentage (39%) bespreekt het met familie en/of vrienden. 13% zegt dat zij het gesprek met de dader zijn aangegaan en 8% geeft aan het bij de betrokken instantie te melden (school of werkgever). 5% van de onderzochte respondenten die te maken had met discriminatie meldt dit bij de politie en 4% bij een onafhankelijke instantie zoals Bureau Discriminatiezaken.

Figuur 3.7 Ondernomen acties na ervaren discriminatie

* Telt op boven 100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn

Onder anders wordt genoemd: genegeerd (5x), met therapeut besproken (2x)

Box 4: Verder worden als acties genoemd

- "De politie heeft geen sensitiviteit ten aanzien van lhbtq+ problematiek. Dit in tegenstelling tot bureau discriminatie die zorgvuldig omgaan met de klachten".
- "Politie heeft naar mijn ervaring van vele jaren geen enkele zin. Ze vinden heel naar voor me en zo, maar een aangifte opnemen willen ze liever niet en als ze het wel doen dan nemen ze het op als 'belediging' ipv homohaar. Ze weigeren zelfs om er werk van te maken want ze hebben zelfs bij bedreiging "andere prioriteiten". Als ze dan via het OM gedwongen worden om dat alsnog te doen, spreken ze de bekende dader niet eens."
- "Ik heb een vertrouwenspersoon in de buurt wonen".
- "Ik heb een paar rammen terug gegeven".
- "Ik praat met homoseksuele inburgeraars en ze voelen zich veiliger, door mijn optreden".
- "Maatschappelijk werkster".
- "Niemand (wijkteam: Mevr. xxx, huisarts, doctoren, politie) wilde mijn klacht horen. Ik ben slachtoffer van seksueel geweld en stalking, de politie heeft me nooit een klacht laten indienen, artsen en psychiaters hebben nooit iets geschreven over wat er is gebeurd".
- "Niks gezegd maar omgedraaid en weg gelopen".
- "uhh ja ik denk niet dat het verstandig is als ik dit hier allemaal vermeld ;)".

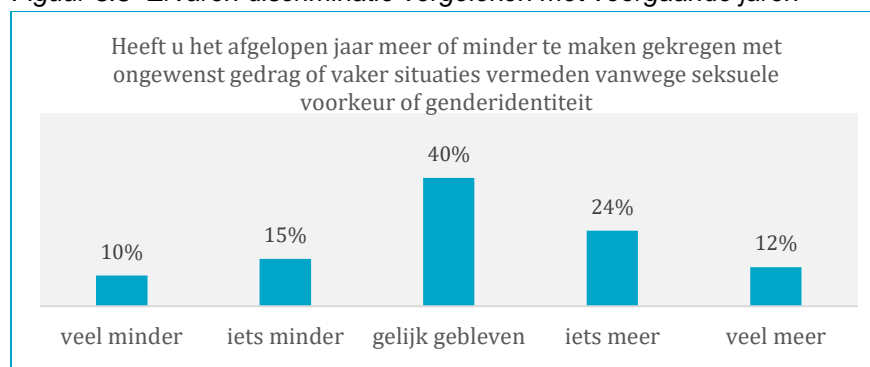
- Het zijn vooral mensen boven de 50 jaar die de ervaren discriminatie melden bij een onafhankelijke instantie of een lhbtq+'belangenorganisatie.⁶
- Het zijn vooral middelbaar en hoger opgeleiden die de ervaren discriminatie melden bij de politie.

3.8 Discriminatie in de tijd

Respondenten is gevraagd om een inschatting te geven of zij het afgelopen jaar meer of minder te maken hebben gekregen met ongewenst gedrag of vaker situaties vermeden hebben vanwege hun seksuele voorkeur of genderidentiteit, dan voorgaande jaren.

Van de onderzochte respondenten geeft 40% aan dat dit gelijk gebleven is, 36% zegt dat het toegenomen is en 35% zegt dat het is afgenomen.

Figuur 3.8 Ervaren discriminatie vergeleken met voorgaande jaren

- Er zijn geen statisch significante verschillen op basis van de achtergrondkenmerken of men aangeeft dat het is toe- of afgenomen dan wel gelijk gebleven.

De grootste reden dat het iets minder is dit jaar is omdat ik veel minder buiten ben geweest en in contact gekomen ben met mensen. Werk, winkels en het ov zijn de grootste bronnen van discriminatie voor mij. Dus blijkbaar een pandemie, of in ieder geval minder contact tussen zij die discrimineren en zij die gediscrimineerd worden. Maar dit is natuurlijk geen ideale oplossing. Toch merk ik dat veel van ons in de LGBTQIA+ naar elkaar toe worden getrokken zowel voor support en acceptatie als om een veilige omgeving te hebben. Dit helpt maar laat af en toe ook zien hoe kout de wereld buiten onze communities is en maakt het demotiveren om hier contact mee te zoeken.

⁶ De groep die te maken heeft met een vorm van discriminatie is kleiner dan de totale groep. Dit betekent dat verschillen minder vaak significant zijn.

3.9 Ideeën om veiligheid te vergroten

Aan respondenten is gevraagd wat hen zou kunnen helpen om hun veiligheid te vergroten of de gevolgen van discriminatie te verminderen.

Box 5: Tips en ideeën om veiligheid te vergroten

Voorlichting

- Meer voorlichting over wat LHBTI+ inhoudt en laten zien dat het normaal is, vooral in de kringen (geloof-moslims) waar een negatief beeld hangt en die het ook uiten.
- Een uitgebreide campagne waarom homo geen scheldwoord is.
- Discriminatie in het openbaar leven komt vaak van jongens/mannen met een migratie achtergrond. Daar zou meer voorlichting moeten plaatsvinden.
- Voorlichting geven en acties als deze door de gemeente Zaanstad.
- Minder negatief nieuws, maar dit lijkt enkel meer te worden. Denk aan het verbranden van regenboogvlaggen in A'dam of wat ik hoor over de negativiteit op straat in bv Poelenburg Zaandam. Dit helpt niet. Meer inzet van gemeente, scholen, instanties is gewenst om voorlichting te geven. Ook VERPLICHTE voorlichting aan nieuwkomers is belangrijk. Meestal komen de mensen uit landen waar LHBTI sterk gediscrimineerd wordt (denk aan verhalen over ernstige discriminatie in asielcentra, zoals in elkaar geslagen worden of dat er geurineerd wordt op een persoon (ik weet dit ivm vrijwilligerswerk bij COC). Er wordt door de staat echt te weinig aandacht geschonken aan de groei van haat naar LHBTI. Dit betekent niet dat gelovige mensen of nieuwkomers niet welkom zijn, maar wel dat mijn vrijheid eindigt waar de vrijheid van een ander begint wanneer het omsluiting en geweld gaat. Juist in de categorie uitsluiting en geweld mag meer aandacht komen voor de LHBTI minderheidsgroep. Soms lijkt de (lokale) overheid zo bang om als niet inclusief gezien te worden dat zij niet op durven te treden tegen bijvoorbeeld Islamitische groeperingen, terwijl bijvoorbeeld Marokkanen oververtegenwoordigd zijn in de statistieken als het gaat om geweld naar LHBTI+. Minder bang zijn om humanistische grenzen aan te geven zou hierin sterk helpen. Van bewuste uitingen ihkv respect voor allen móet er zijn van de (lokale) overheid tot het concreet helpen in het organiseren van (verplichte) lessen in brede zin.

Meer zichtbaarheid

- Meer zichtbaarheid lhbtq+ in straatbeeld en lokale media, trainen en informeren van dienstverlening aan burgers
- Meer zichtbaarheid op straat,
- Meer zichtbaarheid. Meer regenbogen in Zaanstad.
- Meer posters ophangen om het stigma ervan af te halen want die zie ik nog te weinig
- Om meer openbaar hier aan te geven op tv, scholen, etc

Meer aandacht voor acceptatie lhbtq+ onder bepaalde bevolkingsgroepen

- Meer tolerantie van met name de Islamitische bevolking in Nederland
- Meer inzetten op verbinding. Polarisation ligt op de loer
- Ervoor zorgen dat de mensen die in Zaandam wonen, die het niet accepteren zich moeten aanpassen aan ons en aan de Nederlandse wet dat het normaal is om in de community te zitten.
- Meer tolerantie van met name de Islamitische bevolking in Nederland
- Minder moslims

Educatie op school

- Op scholen meer bespreekbaar en zichtbaar maken
- Misschien dat docenten er op school over uitleggen want ik heb nog nooit een docent erover horen praten, alleen leerlingen

Rolmodellen

- *Als invloedrijke mensen binnen een gemeenschap (denk aan religieuze groepen, studentenverenigingen, sportverenigingen) zich explicieter uitspreken over dit onderwerp en hun steun betuigen voor de LHBTIQ+ gemeenschap.*

Meer bespreken

- *Dat er meer over gepraat wordt en er ook meer over uitleggen.*

Inclusiever handelen op alle vlakken

- *Het niet als apart beschouwen, op alle papieren en in communicatie er open over spreken/ ruimte geven, in systemen duidelijk de optie om ook 2 moeders in te vullen, het anders zijn niet benadrukken maar juist normaal vinden*

Strenger optreden tegen LHBTIQ-geweld

- *Dat homophobic mensen ook echt op hun bakkes krijgen en niet alleen een waarschuwing.*
- *Meer politie op straat*
- *Meer wijk huismeester of wijk agenten / BOA / handhaving*
- *Meer camera's in de buurt en stel dat iemand aangiften doet, dan moet daar iets mee gedaan worden.*
- *Strakke lik op stuk wetgeving met een aantekening in een strafblad.*
- *Strenger optreden, politie laten weten dat zij serieus met onze gemeenschap moeten omgaan en luisteren*
- *Serieus worden genomen door handhaving en politie*
- *Politie korps eens onder de loep nemen*

Minder zichtbaar

- *Ik probeer zaken te voorkomen. Ik loop niet hand in hand. Hierdoor krijg je ook geen opmerkingen.*
- *Ophouden met de regenboog te benadrukken*
- *Hou het bij je eigen en ga er niet mee lopen pronken*

Verder werd opgemerkt

- *Ik zou het wel willen maar ik durf het niet te vertellen*
- *Ik wil graag gehoord worden en ik zou graag een beetje hulp willen om een "normaal" leven te leiden. Ik vraag niet om financiële hulp maar alleen om psychologische hulp en om een beter leven te hebben. Ik zou wat respect willen hebben voor de persoon die ik heb besloten te zijn.*
- *Ik denk vooral dat het aan mijzelf ligt en niet aan mijn omgeving.*
- *Idiotie religies afschaffen*
- *Als iedereen het gewoon als een aangeboren variatie zou zien net als dat mensen van nature verschillende kleuren haar hebben.*
- *Minder hetero's*
- *Minder taboe rond het onderwerp*
- *Niets, ik voel me immers absoluut veilig*
- *Rustig doorgaan met ademen*
- *Stop op immigratie uit islamitische landen*

gemeente Zaanstad

Stadhuisplein 100, 1506 MZ Zaandam
Postbus 2000, 1500 GA Zaandam

T 14 075
www.zaanstad.nl